

УДК 657.42

**REGARDING THE ISSUE OF RECOGNITION OF OPERATING INCOME
IN THE PROCESS OF SALE OF THE COMPANY'S PRODUCTS
ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ДОХОДІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА**

Maister L.A./ Майстер Л.А.*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-1097-9940

Hladii I.O./ Гладій І.О.*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0001-9845-9706

*Vinnitsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics,**Vinnitsia, Soborna, 87, 21050**Вінницький торговельно-економічний інститут**Державного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, Соборна, 87, 21050*

Анотація. У статті досліджено питання достовірності оцінки доходів та витрат у процесі реалізації готової продукції з метою визначення фінансового результату діяльності підприємства. Проведено порівняльний аналіз умов визнання доходів та витрат у бухгалтерському обліку відповідно до чинного вітчизняного законодавства та міжнародних стандартів, що надало можливість приймати обґрунтовані управлінські рішення та забезпечити правдиве висвітлення інформації про доходи та витрати у фінансовій звітності підприємства.

Ключові слова: облік, облікова інформація: дохід, витрати, оцінка, собівартість продукції, реалізація.

Вступ.

Управління господарськими процесами є необхідністю для підприємства, оскільки допоможе приймати в перспективі обґрунтовані рішення щодо розвитку діяльності, вибору асортименту продукції, встановлення цін на неї, рівня рентабельності, правильного визначення фінансових результатів від реалізації. Забезпечити управління означеними процесами допоможе правильно побудована раціональна система бухгалтерського обліку.

Вчені звертають увагу на те, що оцінка доходів і витрат необхідна у безлічі ситуацій. Галузь використання тих чи інших методів оцінки доходів і витрат була предметом дослідження українських та іноземних вчених, зокрема: С. Голова, К. Друри, В. Сопко, Н. Ткаченко та інших.

Метою написання статті є обґрунтування організаційно-методичних положень та розробка заходів, спрямованих на вдосконалення процесу узагальнення облікової інформації в контексті забезпечення інформаційних потреб управління доходами від реалізації продукції на підприємстві.

Основний текст.

У зв'язку з зазначеним, варто звернути увагу та дослідити економічний зміст категорії «реалізація». За економічним змістом фактичне значення реалізації продукції характеризує кінцевий результат роботи підприємства, виконання обов'язків перед споживачами, ступінь участі в задоволенні потреб ринку. З іншого боку, реалізація - це момент відображення доходу, коли

відбулося вибуття продукту, зумовлюючи чи відчуження права власності на нього, чи одержання грошових коштів.

Реалізація продукції підприємства - це, передусім, відчуження активів, що належать підприємству, завдяки їх продажу, з метою відтворення використаних засобів підприємства та отримання прибутку для задоволення потреб підприємства. Реалізація продукції тісно пов'язана з поняттям доходу від реалізації. Відповідно до ПСБО 15 «Дохід», дохід від реалізації продукції - це господарська операція суб'єкта підприємницької діяльності, в результаті якої передбачається передача ризиків і вигод, пов'язаних з правом власності на продукцію покупцеві; підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією; сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені [1].

Разом з тим, 16 МСБО 18 «Дохід» трактує, що якщо підприємство передає покупцеві суттєві ризики й винагороди, то дохід може бути визнаним. Тобто залишається незначний ризик володіння, і таку операцію можна вважати реалізацією, а дохід визнавати.

Однак, у п. 8 ПСБО 15 «Дохід» про незначний ризик не йдеться взагалі, лише зазначено, що дохід визнається, коли покупцеві передані «всі» ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію. Тому, в разі залишення ризиків за продавцем, дохід може й не визнаватися.

Підприємства повинні самостійно обирати метод відображення доходу й окреслювати, коли та у якому обсязі визнавати дохід від реалізації продукції у звітному періоді. Умови визнання доходу, включаючи спосіб визначення ступеня завершеності робіт, послуг, дохід від виконання і надання яких визнається за ступенем завершеності необхідно визначати в обліковій політиці, що рекомендовано п. 25.1 ПСБО 15 «Дохід» [1].

У зв'язку з цим, при виборі методу оцінки доходів пропонуємо підприємствам звертати увагу на особливостях, які наведемо у таблиці 1.

Таблиця 1 - Класифікація доходів за видами діяльності [4,5]

Вид діяльності	Доходи
Операційна діяльність: 1) Доходи від реалізації 2) Інша операційна діяльність	Доходи від реалізації продукції, товарів, наданих послуг, виконаних робіт
	Доходи від реалізації валюти, реалізації оборотних активів, операційної оренди активів, операційної курсової різниці, одержані штрафи, пені, неустойки
Фінансова діяльність: 1) Доходи від участі в капіталі 2) Фінансові доходи	Доходи від інвестицій в асоційованій або спільній підприємства, які обліковуються за методами участі в капіталі;
	Дивіденди, відсотки за кредитами отриманими, облігаціями випущеними, фінансовою орендою
Інвестиційна діяльність: 1) Інші доходи	Доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів, майнових комплексів, списання НА, втрати від неопераційних курсових різниць

Аналізуючи класифікації категорії «дохід», виходячи з НПСБО та МСБО, можна дійти висновку, що є певні розбіжності. Відмінності неминучі, однак необхідно досягати максимальної уніфікації ведення бухгалтерського обліку. Проблема достовірності їх оцінки, на думку С. Ващиліна, має розглядатися у двох аспектах: з точки зору оцінки окремих складових витрат і з точки зору порядку формування собівартості окремого об'єкта витрат. Автор вважає, що «... на достовірність оцінок витрат та їх окремих складових суттєво впливають зовнішні та внутрішні чинники.

У процесі оцінки необхідно виділяти та враховувати їх вплив. Під ринковими факторами слід розуміти ті, які не залежать від підприємства, а визначаються зовнішніми чинниками. Неринковими (суб'єктивними) факторами є ті, що складаються внаслідок тих чи інших управлінських рішень підприємства, тієї чи іншої моделі облікової політики» [2].

Максимальні обсяги реалізації продукції та визнання доходу можливі за мінімальної собівартості на її виробництво, адже собівартість - це особлива економічна категорія, яка охоплює витрати підприємства, необхідні для здійснення його відтворення. Різниця між чистим доходом і собівартістю продукції є прибутком, обсяг якого збільшується за зниження останньої. У зазначеному випадку важливо встановити взаємозв'язок між собівартістю та обсягом реалізації готової продукції.

Однак, підприємства свідомо підвищують собівартість продукції з метою подальшого збільшення цін, відтак стан їх на ринку доцільно визначати за вартістю, а не за собівартістю, оскільки остання неодмінно призведе до значної диференціації. Проте це питання є дискусійним.

На нашу думку, найоб'єктивнішим показником, який слід використовувати для визначення фінансових результатів від реалізації, є фактична собівартість, збільшена на частину витрат на збут. Тобто, збутові витрати слід включати до собівартості реалізації, оскільки вони безпосередньо стосуються продукції, виробленої підприємством, і такої, що реалізується покупцям.

Проте, до собівартості необхідно додавати не всю суму адміністративних витрат і витрат на збут за звітний період, а лише ту їх частку, яка припадає на реалізовану продукцію. Тому дане питання є цікавим, його необхідно досліджувати та вивчати.

Важливим показником у процесі реалізації готової продукції є її собівартість, склад якої регламентовано ПСБО 16 «Витрати» [3, 4]. Собівартість продукції є вартісним вираженням витрат підприємства на виробництво та реалізацію готової продукції. Зазвичай, чим нижча собівартість продукції, тим вищий прибуток підприємства.

Нормативно-правові акти [3, 4] встановлюють методичні засади формування собівартості, з яких підприємство самостійно обирає ті інструменти, які відповідають встановленим цілям.

Визначення інструментів формування собівартості затверджується в обліковій політиці підприємства, на вибір якої вагомий вплив чинять галузеві особливості підприємства.

Висновки.

Таким чином, реалізація продукції є завершальним процесом економічного перетворення «гроші – товар – гроші», вироблена продукція набуває грошового виразу, тобто на даній стадії відбувається отримання результату від усієї господарської діяльності.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290. Остання редакція від 09.08.2013 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
2. Ващилів С.В. Підвищення достовірності оцінок витрат. URL : [file:///C:/Users/domik/Downloads/business-inform-2013-7_0-pages-252_256%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/domik/Downloads/business-inform-2013-7_0-pages-252_256%20(1).pdf).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджений наказом Міністерства Фінансів України від 31.12.1999 р. № 318, із змінами та доповненнями. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
4. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості. Затверджені наказом Міністерства промислової політики України від 9 липня 2007 р. № 373.

References:

1. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 15 «Dokhid», zatverdzhenyi nakazom Ministerstva finansiv Ukrainy vid 29.11.99 r. № 290, iz zminamy ta dopovnenniamy. Ostannia redaktsiia vid 09.08.2013 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
2. Vashchyliv S.V. Pidvyshchennia dostovirnosti otsinok vytrat [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: [file:///C:/Users/domik/Downloads/business-inform-2013-7_0-pages-252_256%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/domik/Downloads/business-inform-2013-7_0-pages-252_256%20(1).pdf).
3. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 16 «Vytraty», zatverdzhenyi nakazom Ministerstva Finansiv Ukrainy vid 31.12.1999 r. № 318, iz zminamy ta dopovnenniamy. Ostannia redaktsiia vid 09.08.2013 r. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
4. Metodychni rekomendatsii z formuvannia sobivartosti produktsii (robit, posluh) u promyslovosti. Zatverdzheni nakazom Ministerstva promyslovoi polityky Ukrainy vid 9 lypnia 2007 r. № 373.

Abstract. *In the article the question of authenticity of estimation of profits and charges is investigational in the process of realization of the prepared products with the aim of determination of financial result of activity of enterprise. The comparative analysis of terms of confession of profits and charges is conducted in a record-keeping in accordance with a current home legislation and international standards, that gave possibility to accept reasonable administrative decisions and provide truthful illumination of information about profits and charges in the financial reporting of enterprise.*

Keywords: *accounting, accounting information, profit, charges, estimation, unit cost, realization.*

Стаття відправлена: 24.05.2023 р.

© Майстер Л.А., Гладій І.О.